

Ugovori o kreditu sa valutnom klauzulom u svjetlu njihove primjene i u sudskoj praksi

Dalibor Mrša

advokat, Banjaluka, Bosna i Hercegovina, kancelarija@advokatmrša.com

Rezime: Već više godina korisnici kredita sa valutnom klauzulom u Bosni i Hercegovini susreću se, kao i ostali korisnici ovih kredita u regionu, i uopšte u zemljama u kojima su u primjeni ovakvi krediti, sa velikim teškoćama u njegovoj otplati.

Uprkos činjenici da je švajcarski franak gotovo enormno rastao, referentna kamatna stopa Libor, od 2010. godine bilježi konstantan pad, a banka svjesna ove činjenice, ne usklađuje kamatnu stopu sa realnim kretanjem Libor-a, naprotiv, banka da bi nadomjestila pad kamatne stope podiže kamatnu maržu koja predstavlja fiksni element kamatne stope, uređujući istu internim odlukama i prilagođavajući je svojim potrebama.

Osnovni sudovi u Bosni i Hercegovini, i to u oba entiteta do sada su usvajali tužbene zahtjeve kojim se traži uspostavljanje ravnoteže između prava i obaveza ugovornih strana, na način da se kurs CHF veže za vrijednost ove valute kolika je bila na početku ugovornog odnosa, a takođe banci se nalaže da ne može svojevrijedno da mijenja kamatnu stopu već da treba da prati stvarno kretanje Libor-a.

U dvije presude Okružnog suda u Banjoj Luci usvojen je dio tužbenog zahtjeva korisnika kredita za isplatu preplaćenog iznosa kredita zbog nezakonitog obračuna kamatne stope usljed neusklađenosti iste sa kretanjem referentne kamatne stope Libor, dok je drugi dio tužbenog zahtjeva za isplatu koji se odnosi na primjenu valutne klauzule i neravnoteže usljed primjena iste, odbijen kao neosnovan.

Ključne riječi: kredit, korisnici kredita, kamata, valutna klauzula, švajcarski franak.

Datum prijema rada: 25. avgust 2015.

Datum odobrenja rada: 3. septembar 2015.

UVOD

Ugovori o kreditu sa valutnom klauzulom u CHF su korisnike kredita u Bosni i Hercegovini doveli u vrlo nepovoljan položaj, zbog čega je veliki broj njih došao u situaciju da svoje obaveze prema kreditoru ne može da izmiruje, ili svoje obaveze servisira vrlo teško.

Prilikom zaključenja ugovora sa valutnom klauzulom, jedan od osnovnih motiva za zaključenje istih bila je prema svjedočenjima korisnika kredita s jedne strane niska kamatna stopa i, s druge strane obrazloženje ovlaštenih službenika banke da se radi o novom kreditnom proizvodu koji je vezan za stabilnu valutu - švajcarski franak, za koji se ne očekuje rast, niti značajna promjena njegovog kursa, imajući u vidu vrijednost ove valute u prošlosti pa do početka plasiranja ovih kredita na BH tržište. Problemi korisnika vežu se za period od 2006. godine pa nadalje, kada dolazi da masovnijih zaključenja ugovora sa valutnom klauzulom.

Ono što odmah pri čitanju ugovora sa valutnom klauzulom koji su plasirani u Republici Srpskoj pada u oči, je činjenica da se u početnim odredbama ugovora jasno naznačuje da se na osnovu odluke kreditnog odbora banke korisniku kredita odobrava kredit u švajcarskim francima. Odmah zatim se naznačuje da se odobreni iznos preračunava prema srednjem kursu (često se ne navodi kojem srednjem kursu - Centralne banke BiH, dotične banke...), i da odobreni iznos u stranoj ima svoju protivvrijednost u domaćoj valuti.

Svi anuiteti, kamata, troškovi obrade kredita, uplate klijenta, dakle sva knjiženja su izražena u stranoj valuti, a korisnik kredita ima obavezu da svoje rate plaća banci prema kursu strane valute na dan ispunjenja obaveze.

S druge strane, kamata se računa kao zbir fiksnog dijela, a to je marža, i promjenljivog dijela koji se odnosi na referentnu kamatnu stopu Libor (u nekim ugovorima Euribor, ukoliko je obaveza korisnika kredita vezana za Euro).

nih prava propisanih Ustavom RS i BiH, kao i Evropskom konvencijom o ljudskim pravima.

ZAKLJUČAK

Ugovori o kreditu sa valutnom klauzulom u CHF stavili su u dnevni plan pitanje opravdanosti i konačnih efekata primjene valutne klauzule. U tekstu smo pomenuli da je odredba člana 395 Zakona o obligacionim odnosima RS pretrpjela promjenu u toku 1993. godine, kada je bilo posve opravdano da se banka, s obzirom na potpunu obezvrijednost domaće valute štiti ugovaranjem valutne klauzule, jer je posve logično da se kurs domaće valute mijenja i da se banka kao davalac kredita mora obezbijediti da će dobiti onu količinu novca koju je plasirala korisniku kredita. U to vrijeme je vrijednost domaće novca bila toliko obezvrijeđena da je plata građana gubila na vrijednosti za vrijeme dok bi radnik dobio na raspolaganje svoju platu, pa do dolaska kući.

Međutim, ovakvu situaciju već duže vremena nemamo, a primjena valutne klauzule u domaćem zakonodavstvu je u potpunosti poprimila smisao i svrhu koja se ne može ni na koji način podvesti pod okrilje temeljnih načela na kojima počiva zakon koji je iznjedrio i samu valutnu klauzulu.

Stoga je pred nacionalnim zakonodavstvima zadatak da korektivno djeluje na normativni okvir i primjenu valutne klauzule, budući da na tržištu i u praksi, ma koliko neko opravdavao zakonitost primjene valutne klauzule, imamo jedan toksičan kreditni proizvod koji u potpunosti uništava ugovarača - korisnika kredita.

Sudovi bi u svakom slučaju trebali da potaknu taj proces, što se u određenoj mjeri već desilo u Bosni i Hercegovini, jer je na nivou osnovnih sudova u Banjaluci i Mostaru doneseno preko dvije stotine presuda u korist klijenata, od kojih je najveći broj presuda kojima se u cijelosti utvrđuju ništavim predmetni ugovori. Ovo je svakako značajan impuls zakonodavnoj vlasti, a važno je napomenuti da je upravo u vrijeme sačinjavanja ovog teksta u zakonodavnoj proceduri Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine prijedlog Zakona o konverziji kredita u CHF, sličan zakonskim rješenjima u Hrvatskoj i Crnoj Gori.

LITERATURA:

Dopis Centralne banke Bosne i Hercegovine broj 122-25-1-413-15/NG, od 30.01.2015.

<http://www.kurir.rs/vesti/drustvo/oliver-antic-otkriva-ovo-je-glavni-problem-u-vezi-sa-kreditima-u-svajcarskim-francima-clanak-1676190>, od 06.02.2015.

Presuda Okružnog suda u Banjoj Luci broj 71 0 P 141459 14 Gž, od 02.09.2015.

Presuda Okružnog suda u Banjoj Luci broj 71 0 P 146972 14 Gž, od 10.12.2014.

Službeni glasnik BiH, 1/97, 76/06, 9/05, 14/03, 13/03, 8/03, 29/02, čl. 2, 32, 33. *Zakon o Centralnoj banci Bosne i Hercegovine*.

Službeni glasnik RS" br. 96/03 и 123. (2006). *Zakon o deviznom poslovanju RS*.

Službeni list SFRJ, br. 29/78, 39/85, 45/89 i 57/89, Službeni glasnik RS, br. 17/93 i 3/96, čl. 395, 1065. *Zakon o obligacionim odnosima RS*.

Loan Agreements with Currency Clause in Light of Their Application in Case Law

Dalibor Mrša

attorney, Banja Luka, Bosnia and Herzegovina, kancelarija@advokatmrsa.com

Summary: The borrowers with foreign currency clause in Bosnia and Herzegovina, as well as other users of these loans in the region, and generally in countries where these loans are applicable, have been meeting with great difficulties in their repayment for several years.

Despite the fact that the Swiss franc is growing almost enormously, the Libor reference interest rate has been continuously falling since 2010, while the bank aware of these facts does not adjust the interest rate to the actual movement of Libor, but on the contrary, in order to compensate the fall of interest rate the bank rises interest margin which is a fixed element of interest rates, regulating it by virtue of its own internal decisions and adapting it to its needs.

Basic courts in Bosnia and Herzegovina, in both entities, have so far adopted the claims seeking the establishment of balance between the rights and obligations of the parties, in a way to link the CHF exchange rate to the value of this currency at the beginning of the contractual relationship, and the bank is ordered not to arbitrarily change the interest rate, but to follow the actual movement of Libor.

Two rulings of the District Court in Banja Luka adopted a part of the claim by borrowers for payment of the paid excess the loan amount for illegal calculation of interest rates due to non-compliance of the same with the movement of the Libor reference interest rate, while the second part of the claim for payment relating to the application of currency clause and imbalances due to the application of the same was rejected as unfounded.

Keywords: loan, borrowers, interest, currency clause, CHF.